

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України

Л.І.Прохоренко
Схвалено Вченою радою Інституту
(протокол № 10 від «15» грудня 2022 р.)

Спеціальність	053 Психологія, 016 Спеціальна освіта
Освітня програма	Спеціальна психологія, Спеціальна освіта
Ступінь	Доктор філософії
Шифр дисципліни	ВД 4
Назва дисципліни	Психолого-педагогічна діагностика осіб із порушеннями зору
Навчальний рік	2022-2023
Кількість кредитів ЕКТС (годин)	1 кредити (30 годин)
Статус	Вибіркова дисципліна
Короткий опис дисципліни	<p>Курс спрямований на формування знань з психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями зору, які можуть допомогти майбутнім викладачам вищої школи та науковцям розробляти ефективні технології, методики діагностики, результативно використовувати властивості психічних процесів.</p>
Викладачі	Костенко Тетяна Миколаївна
Контакти	Тел +3800984476655 Email tanya_t.k@ukr.net
Час для консультацій	Понеділок та четвер, 14:00-15:00

Мета курсу -

Оволодіння науково-теоретичними знаннями і практичними навичками використання методів психолого-педагогічної діагностики та психологічної підтримки осіб з порушеннями зору.

Завдання курсу

1. Забезпечити аспірантів теоретичною підготовкою з питань психодіагностики дітей з порушеннями зору;
2. Сформувати практичні навички своєчасного виявлення порушень розвитку у дітей з порушеннями зору;
3. Сформувати навички психологічного і педагогічного вивчення дітей з урахуванням наявних порушень;
4. Забезпечити засвоєння нормативних та практичних матеріалів з питань комплектування спеціальних освітніх установ (дошкільних та шкільних).

Загальні компетентності

- ЗК1 Знати клініко-психолого-педагогічні класифікації порушень розвитку.
- ЗК2 Знати методи і методики психолого-педагогічної діагностики.
- ЗК3 Знати закономірності і умови психічного розвитку людини, основні принципи періодизації психічного розвитку.

Спеціальні (фахові) компетентності

- СК1 Вміти використовувати методики психолого-педагогічної діагностики з метою виявлення особливостей психічного розвитку осіб з обмеженими можливостями здоров'я.
- СК2 Вміти аналізувати результати психолого-педагогічного обстеження.
- СК3 Вміти планувати корекційно-розвиваючу роботу з учнями з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями з психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору.
- ПРН 2. Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження з психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики спеціальної психології.
- ПРН 3. Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, критичного мислення, відкритості до нових знань з психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору.
- ПРН 4. Ініціювати, розробляти та реалізовувати проекти з психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору, управляти ними та здійснювати пошук партнерів для їх реалізації.
- ПРН 5. Застосовувати результати психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору в навчальному процесі, формулювати зміст,

цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу.

ПРН 6. Демонструвати навички психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору, представляти їх широкій науковій спільноті та громадськості в освітній сфері державною та іноземними мовами в усній та письмовій формі.

ПРН 7. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань.

ПРН 8. Демонструвати вміння проводити психолого-педагогічну діагностику дітей з порушеннями зору; ефективно формувати стратегію у професійному середовищі; відповідати за результати професійної діяльності.

ПРН 9. Обирати та використовувати загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень в спеціальній психології, зокрема з використанням сучасних методів та технологій психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору.

ПРН 10. Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень психології дитини з порушеннями зору.

ПРН 11. Діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження.

ПРН 12. Застосовувати навички планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, формулювати мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, формувати структуру і розробляти план дослідження, використовувати методи дослідження, адекватні досліджуваним процесам і явищам, створювати обґрунтовані та достовірні нові знання через оригінальні дослідження, якість яких відповідає вимогам сучасного розвитку наукових досліджень на міжнародному рівні.

ПРН 13. Застосовувати загальні статистичні методи психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору.

ПРН 14. Формувати розуміння основних теорій психолого-педагогічної діагностики дітей з порушеннями зору; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта дослідження; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.

ПРН 15. Уміти використовувати в освітній діяльності сучасні психолого-педагогічної технології діагностики дітей з порушеннями зору, які сприяють прогресу у досягненні результатів навчання.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	с	залік	екзамен		л	п	с	залік	екзамен	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модулі													
Модуль 1. Обстеження осіб з порушеннями зору													
Тема 1. Завдання ПСИХОЛОГО-		1	2** 2*	3				1	2** 2*	3			

педагогічної діагностики												
Тема 2. Методи вивчення осіб з порушеннями зору		1	2** 2*	3				1	2** 2*	3		
Разом за змістовим модулем 1	12** 12*	2	4** 4*	6			12** 12*	2	4** 4*	6		
Модуль 2. Система проведення комплексної діагностики												
Тема3. Діагностика дефіцітарних функцій		1	2** 2*	2** 2*				1	2** 2*	2** 2*		
Тема 4. Діагностика емоційно-вольової сфери		1	2** 2*	2** 2*				1	2** 2*	2** 2*		
Тема5. Нормативна складова організації та проведення діагностики осіб з порушеннями зору		1	2** 2*	3** 3*				1	2** 2*	3** 3*		
Разом за змістовим модулем 2	16** 16*	3	6** 6*	7** 7*			16** 16*	3	6** 6*	7** 7*		
ІНДЗ			-	-			-		-	-		
Усього годин	30	5	10* 10* *	15* 15* *	2		30	5	10* 10* *	15* 15* *	2	

Примітка: * для спеціальності «016 Спеціальна освіта»,
** для спеціальності «053 Психологія»

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Завдання психолого-педагогічної діагностики	1* 1**
2	Методи вивчення осіб з порушеннями зору	1* 1**
3	Діагностика дефіцітарних функцій	1* 1**
4	Нормативна складова організації та проведення діагностики осіб з порушеннями зору	1* 1**

Примітка: * для спеціальності «016 Спеціальна освіта»,
** для спеціальності «053 Психологія»

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Завдання психолого-педагогічної діагностики	2* 2**
2	Методи вивчення осіб з порушеннями зору	2* 2**
3	Діагностика емоційно-вольової сфери	2* 2**

Примітка: * для спеціальності «016 Спеціальна освіта»,
** для спеціальності «053 Психологія»

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 05соціальні та поведінкові науки 01 Освіта Напрямок підготовки 016 Спеціальна освіта, 053 Психологія	за вибором	
Модулів – 1	Спеціальність: 053 Психологія 016 Спеціальна освіта	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 30		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 15* / 15** самостійної роботи здобувача – 15* / 15**	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	5* год. 5**	5* год. 5**
		Практичні, семінарські	
		10* год. 10* год	10* год. 10* год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

* 053 Психологія

** 016 Спеціальна освіта

Індивідуальні завдання та підсумковий контроль	
Тема 1.	Завдання психолого-педагогічної діагностики
1.	Етапи діагностики порушень розвитку (скринінг, диференціальна діагностика, феноменологічний етап).
2.	Види діагностики, умови організації, етапи проведення психологічного обстеження. Діагностичні рівні.
3.	Психологічний аналіз і кваліфікація порушень.
4.	Особливості використання психодіагностичних методів при вивченні дітей з порушеннями зору.
5.	Зміст психолого-педагогічної діагностики.
Тема 2.	Методи вивчення осіб з порушеннями зору
1.	Теоретичні основи організації обстеження осіб з порушеннями зору.
2.	Вимоги до проведення обстеження дітей з порушеннями зору.
3.	Принципи адаптації діагностичних методик при обстеженні осіб різних вікових категорій з порушеннями зору.
Тема 3.	Діагностика дефіцітарних функцій
1.	Основні характеристики сенсомоторної організації: швидкість реагування, темп рухів, моторна лабільність.
2.	Визначення індивідуальних характеристик психічного розвитку дитини з порушеннями зору: навченість, інтереси; виявлення провідної сенсорної системи дитини (рухової, слуховий ін.)
3.	Виявлення особливостей сенсорної сфери дитини в цілому; визначення рівня сформованості перцептивних дій.
4.	Вивчення особливостей уваги (види, властивості); дослідження пам'яті (види, основні процеси).
5.	Своєрідність розумової діяльності, оволодіння основними розумовими операціями (аналізом, синтезом, порівнянням, узагальненням).
Тема 4.	Діагностика емоційно-вольової сфери
1.	Діагностика особистісної сфери: спрямованість.
2.	Система інтересів і нахилів, здібності, темперамент, емоційні властивості особистості.
3.	Вольова регуляція властивостей особистості і пізнавальних процесів, риси характеру.
4.	Агресія, гнів, тривожність, імпульсивність.
Тема 5.	Нормативна складова організації та проведення діагностики осіб з порушеннями зору

1.	Система освіти дітей з порушеннями зору, класифікація педагогічних систем для дітей з порушенням зору.
2.	Система діагностики і консультування: ІРЦ, Інститут раннього втручання.
3.	Система діагностики дітей з порушеннями зору в закладах різного типу (ЗДО, школа, Центри).
4.	Реабілітаційні та абілітаційні центри.

Підсумковий контроль

- Залік (тестування, підготовка лекції відповідно до вимог до її змісту та читання)

Методи контролю	
Вид роботи	
1.	Виконати тестові завдання.
2.	Прочитати текст.
3.	Написати під диктовку текст.
4.	Виконати тестові завдання.
5.	Підсумковий контроль – залік.

Розподіл балів, які отримує здобувач доктора філософії

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Сума
T1	T2	T3	T4	T5	
0-20	0-20	0-20	0-20	0-20	100

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Підсумковий тест (екзамен)
T1	T2	T3	T4	T5	
0-20	0-20	0-20	0-20	0-20	100

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Оцінювання навчальних досягнень	
Вид роботи	%
Відвідування аудиторних занять	20
Відповіді на запитання під час аудиторних занять	20
Індивідуальне завдання 1	15

Індивідуальне завдання 2	15
Підсумковий контроль (тест/іспит)	30
Всього	100

		Шкали оцінювання	
Бальна	ECTS	Національна	Заліків
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
51-63	E		
35-50	FX	Незадовільно - з можливістю повторного виконання завдань	Не зараховано - з можливістю повторного виконання завдань
1-34	F	Незадовільно - з повторним вивченням дисципліни	Не зараховано - з повторним вивченням дисципліни

Додаткові бали	
Вид роботи та вимоги	Бал за стобальною шкалою
1. Підготовка наукової статті на довільну тематику (за вибором аспіранта).	50
2. Розробка завдань, ігор, вправ для обстеження вищих психічних функцій, мовлення.	20
3. Розробка завдань, ігор, вправ для обстеження моторики, зорово-моторної координації, просторового орієнтування.	15

Рекомендована література

Базова

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Л. И. Акатов, Н. И. Кокуркина, Н. В. Куренкова. –М.: ВЛАДОС, 2003. –368 с.
2. Астапов В. М. Психодиагностика и коррекция детей с нарушениями и отклонениями развития / В. М. Астапов, Ю. В. Микадзе. – СПб. : Питер, 2008. – 256 с. : ил. – (Серия «Хрестоматия»).
3. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека / науч. ред. И. А Полищук, А. Е. Видренко. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Здоровье, 1979. – 124 с. 7.
4. Борисова Е. М. Современные тенденции развития психодиагностики. Психологическая наука и образование / Е. М. Борисова. – 1997. – №1.
5. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика / Л. Ф. Бурлачук. – СПб. : Питер, 2002. – 352 с. : ил. –

(Серія « Учебник нового века»).

6. Левченко И. Ю. Психолого-педагогическая диагностика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Ю. Левченко, С. Д. Збрамная, 239 Т. А. Домбровская и др. / Под. ред.. И. Ю. Левченко, С. Д. Забрамной. – 2-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 320 с.
7. Марцинковская Т. Д. Диагностика психического развития детей Пособие по практической психологии / Т. Д. Марцинковская. – М.: ЛИНКАПРЕСС, 1977. – 176 с. : ил.
8. Обухівська А. Г. Процедура експертної оцінки розвитку дитини в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій / Антоніна Григорівна Обухівська // Науково-практичний журнал «Корекційна педагогіка. Вісник Української асоціації корекційних педагогів». – 2015.- №1. – С.27-33.
9. Психолого-педагогическая диагностика: учебное пособие для студентов высших педагогических заведений / под ред. И. Ю. Левченко.– М.:Академия, 2003. – 320 с.
10. Психолого-педагогическое консультирование и сопровождение развития ребенка: пособие для учителя-дефектолога / под ред. Л. М. Шипицыной. – М.: ВЛАДОС, 2003.–528 с.
11. Стадненко Н. М. Диагностика отклонений в умственном развитии учащихся / Н. М. Стадненко, Т. Д. Илляшенко, А. Г. Обуховская, Т. В. Жук. – К. : Освіта, 1991. – 95 с.
12. Фатихова Л.Ф. Диагностика социального интеллекта детей с отклонениями в развитии // В мире научных открытий. – 2010. – № 4. – С. 82-84.

Допоміжна

1. Гудонис В. Интегрированное обучение детей с нарушениями зрения // Дефектология. –2006. – № 3. – С. 78-82.
2. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. –104 с.
3. Луценко І. В. Організація та нормативно-правові аспекти діяльності різнопрофільних фахівців у інклюзивному навчальному закладі / І. В. Луценко // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. - № 2(74). – С. 35-45
4. Маллер А.Р. Ребенок с ограниченными возможностями: книга для родителей / А.Р. Маллер. – М. : Педагогика-Пресс, 2006. – 284 с.
5. Маллер А.Р. Социальное воспитание и обучение детей с отклонениями в развитии / А.Р. Маллер. –М.: АРКТИ, 2000. – 124 с.
6. Малофеев Н.Н. Дети с отклонениями в развитии в общеобразовательной школе : общие и специальные требования к результатам обучения // Дефектология. – 2010. – № 5. – С. 14-20.
7. Малофеев Н.Н. Система специального образования на этапе модернизации // Дефектология. – 2011. – № 2. – С. 3-17.
8. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования / Под ред.. К. М. Гуревича.
9. Тупоногов Б.К. Организация коррекционно-педагогического процесса в школе для слепых и слабовидящих детей : методическое пособие для педагогов и руководителей специальных (коррекционных) образовательных учреждений / Б.К. Тупоногов. – М. : ВЛАДОС, 2013. – 223 с.

Методи навчання

Методи лекційного викладання: лекція, дискурсивне пояснення, проблемний метод, ілюстрації, мультимедійні презентації.

Методи практичних занять: відповіді на теоретичні питання, дискусія, пошук, розробка, моделювання професійних ситуацій, опис конкретної професійної ситуації, аналіз конкретної професійної ситуації, оцінювання вчасного рішення та ін.

Методи самостійної роботи: опрацювання матеріалу лекцій, посібників, бібліографічний пошук, робота в Інтернет-мережі, вивчення й аналіз нормативно-правових актів, підготовка до практичних занять, до виконання тестів, до модульного контролю.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

1. Мультимедіа.
2. Фліпчарт.
3. Ватмани, маркери.
4. Програмне забезпечення вивчення дисципліни: Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять. Інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи. Інструктивно-методичні матеріали виконання ІНДЗ. Тести. Критерії оцінювання окремих видів навчальної роботи з курсу.

Поведінка на курсі

Здобувачі зобов'язані під час вивчення курсу:

- Не пропускати лекційних, практичних та семінарських занять;
- Вчасно виходити на електронний зв'язок через відповідні програми (додатки у електронних девайсах);
- Дотримуватись регламенту, який окреслює на початку курсу викладач (не заважати проводити заняття; поважати особистість викладача та його досвід, бути коректними, інтелігентними, але активним під час занять та виконувати індивідуальні/домашні заняття з дисципліни)

Під час контролю знань здобувачі зобов'язані:

- Готуватися до практичних, семінарських занять;
- Виконувати індивідуальні та творчі завдання;
- Бути підготовленими, відповідно до завдань та вимог курсу;
- Виконувати вимоги викладача щодо підготовки до контролю знань;
- Розраховувати на власні знання, не шукаючи інші джерела інформації, які допоможуть відповісти на запитання, скласти тест (залік, іспит), тобто не використовувати девайси для пошуку інформацію через мережу інтернет, не готувати допоміжні підказки у паперовому вигляді тощо.

Інформація про викладачів

Костенко Тетяна Миколаївна, кандидат психологічних наук, звідуюча відділом освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4976-1236>

Researcher ID: [O-7828-2016](https://orcid.org/0000-0002-4976-1236)

Основні публікації з тематики дисципліни

Статті в Scopus та Web of Science

1. Kostenko T. (у співав.) Influence of the Amount of Students' Motor Activity on their Health Status and Psychophysical Readiness for Future Life/Acta Balneologica in March, 2022, TOM LXIV NUMBER 2 (168),150-155. DOI: 10.36740/ABAL202202109 (*Web of Science*)
<https://actabalneologica.eu/wpcontent/uploads/library/ActaBelneol2022i2.pdf>

Статті у наукових фахових виданнях України, які включені у міжнародні наукометричні бази

1. Костенко Т.М. Theoretical and methodological aspects of the organization of fine art activity of primary school children with visual impairments. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2016. Вип. 11. С. 91-96.
2. Костенко Т., Гошовський В. Тифлоприлади в освітньому процесі: роль, функції, забезпечення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2018. Вип. 14. С. 91-95.
3. Костенко Т.М. Організаційно-методичні засади дистанційного навчання дітей з порушеннями зору. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2020. Вип. 16. С. 192-208.

Зворотній зв'язок

Костенко Тетяна Миколаївна
Моб. тел. 0984476655 (viber, telegram)
tanya_t.k@ukr.net

Затверджено

Протокол № ____ від ____ / ____ / ____ р.

Укладач _____ (_____)

Завідувач відділу _____ (_____)